

C-220

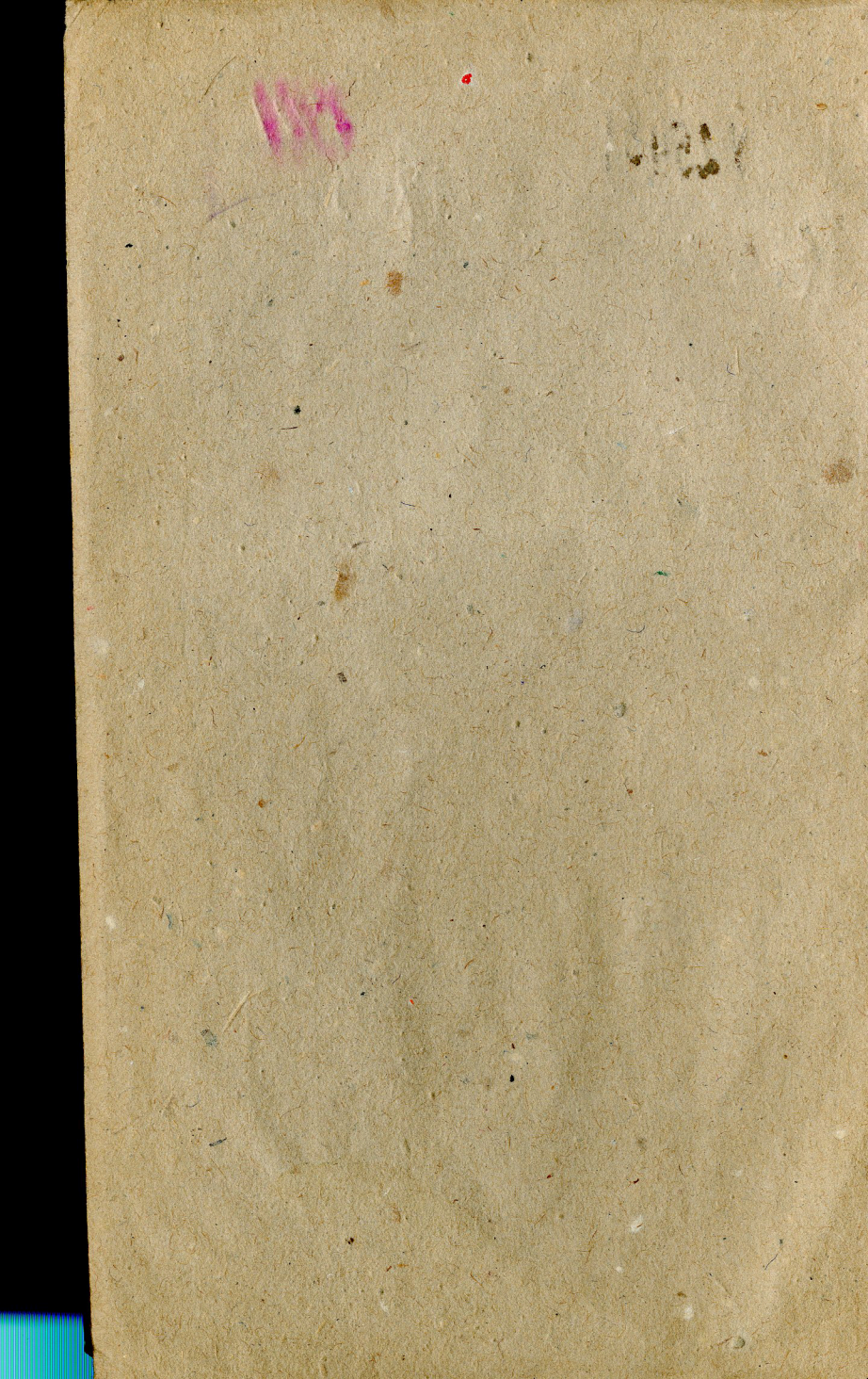
1950
ИВ. Б.
У 25431

ГРАДСКА
БИБЛИОТЕКА И ЧИТАЛНИЦА
„ВЕГОШ“ ЦЕТИЊЕ
ИВ. БР. _____
Сигнатура _____

R

ЦЕНТРАЛНА НАР. БИБЛИОТЕКА
„ЂУРЂЕ ЦРНОЈЕВИЋ“
ЦЕТИЊЕ
ЦРНА ГОРА
Бр. М-18512

МУЗЕЈСКИ
ПРИМЈЕРАК

Sub. op. SH11
886-1

111

ALBERTA AIRTEL

ALBERTA AIRTEL

1947

RECEIVED

RECEIVED

100
ID=2931472

МУЗЕЈСКИ
ПРИМЈЕРАК

У-28515/02

Нетоци:
171

ЦЕНТРАЛНА
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ИВР. С. V 25431

КУЛА ЂУРИШИЋА

500

И

ЧАРДАК АЛЕКСИЋА

1847. године.

ЦЕНТРАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„ЂУРИШИЋА“
Сиг. Бр. M 18512

НА ЦЕТЊУ
у државној печатњи
1869.

100
MAY 18 1864

MAY 18 1864

100

MAY 18 1864

MAY 18 1864
MAY 18 1864
MAY 18 1864

КУЛА ЂУРИШИЋА.

(10. априла 1847.)

Књигу пише Скадарски везире,
А шаље је у Стамболу граду
А на руке цару господару:
„Султан—царе драги господаре!
„Гору Црну мука притиснула,
„Погибе јој жито у долини,
„Погибе јој стадо у планини,
„Узвија се народ у горама,
„Ништа не зна шта хоће да ради.
„Но отвори благо из ризнице,
„А отвори жито из житнице,
„Домамићеш на то Црногорце,
„Предаће се теби Црногорци,
„Покорићеш ломну гору Црну,
„Учићећеш дину задужбину,
„И прославит' име у свијету.“
А кад царе књигу разумио,
Он накити ситнога фермана,
Одправи га Скадру бијеломе
Осман—паши Скадарском везиру:
„О Османе, моја вјерна слуго!
„Ти отвори благо из ризнице,
„А отвори жито из житнице,
„Те домаи к себи Црногорце;
„А дајем ти Турску вјеру тврду:
„Ако гору ти покориш Црну,
„До мене ћеш сјећет' у дивану,

„Пушићемо из једног чибука,
 „Присрковат' из једног филџана.“
 Када везир ферман прифатио,
 Он на граду обори топове,
 А Скадарске скупи поглавице,
 Те им чита царева фермана;
 Свако ћути, ништа не говори.
 Тад Амзага на ноге скочио,
 Амза Казаз од вароши глава,
 Те за цара незна ни везира,
 Па везиру био бесједио:
 „Та луд ли си, Скадарски везире!
 „Што ћеш благо трошит' на јабану?
 „Турска земља пуна сиротиње,
 „Сирстињи својој помажите;
 „Благо ће ти штета понијети,
 „Ка' да ћеш га усут' у Бојану;
 „Црногорци бити што су били,
 „На спрдњу ће тебе окренути
 „Како су те знали преварити.“
 За то паша не обраћа главе,
 Но ушета у шикли одају,
 Па шарене књиге накитио
 На крајине листом Црногорске:
 Једну посла у тврде Пипере
 А на руке сердара Тодора:
 „О Тодоре Пиперски сердаре!
 „Црногорци стари одметници,
 „Црногорци цареви синови.
 „Хајде к мени Скадру на Бојану
 „Да се предаш цару честитоме,
 „И доведи хиљаду Пиперах,
 „Све ћу твоје дароват' Пипере:
 „На хиљаду твојијех Пиперах
 „Све на друга по пар од хаљинах

„Од црвене чохе венедика,
 „Извезене свилом препреденом;
 „Накићене златом жеженијем;
 „Главарима у срму оружје,
 „А сувише благо из ризнице
 „А сувише жито из житнице
 „Баш сердаре колико ти драго:
 „Ко ће море пресушити сиње,
 „Ко л' цареву хазну изпразнити!
 „Док је од вас трага и кољена,
 „Да носите колико ви драго.“
 Јунак добар, ма образа нема,
 Превари се, кукала му мајка!
 Опреми му хиљаду Пиперах,
 Те примише велике дарове,
 Те примише благо из ризнице,
 Те примише жито из житнице,
 Те примише од срме оружје,
 Те примише Турску џебехану,
 Несрећну се цару предадоше.
 Другу књигу паша накитио,
 Шаље књигу у Бјелопавлиће,
 А на име сва три капетана:
 „Црногорци стари одметници
 „Црногорци цареви синови.“
 У књизи им обећаје благо
 Ка' Тодору Пиперском сердару,
 Но му они књигу одписаху:
 „Што будалиш луда Бошњачино!
 „Ко ће образ за лаже продати
 „И за Турске смрадљиве дарове!“
 Паша трећу књигу накитио,
 Па је шаље у доњу Црмницу
 Капетану Пламенцу Маркиши:
 „О Маркишо млади капетане!

„Црногорци стари одметници,
 „Црногорци цареви синови.
 „Ево теби сабља о појасу,
 „Султан ти је сабљу поклонно,
 „Хајде к мени Скадру бијеломе,
 „Да се предаш цару честитоме,
 „Води другах штогођ више можеш,
 „Ако можеш четири хиљаде,
 „Све ћу ти их у свиту обући
 „Све у свиту и жежено злато
 „На главаре од срме оружје;
 „Ево теби благо из ризнице,
 „Ево теби жито из житнице,
 „Да носите колико ви драго,
 „Бојана ће пређе пресушити
 „Но у цара блага нестанути.
 „Немој ми се препаст' капетане,
 „Ево теби хазна и џебана,
 „Ево теби војска и топови,
 „Ево теби лађе и бродови,
 „Капетане, колико ти драго.“
 Превари се, црн му образ био!
 Осрамоти и живе и мртве,
 Те покупи другах шест стотинах,
 Те објеси сабљу о појасу,
 Те он прими велике дарове,
 Те он прими благо из ризнице,
 Те он прими жито из житнице,
 Прими војску, а прими топове.
 Грохотом се паша насмијао,
 Те у лице пољуби Маркишу,
 И узе га за свога посињка,
 На говори својој тевабији:
 „Од како сам на ноге устао
 „И почео гледати јунаке,

„Зорнијега не виђех јунака
 „Од Маркише мојега посинка,
 „До цара му не би наша' пара.
 „Ако Бог да, посинче Маркиша!
 „Тек Црмницу хашар учинимо,
 „Водићу те цару у Стамболу,
 „Искаће те султан за рицала,
 „Искаће те, а пуштит' те нећу,
 „Не пуштам те пређе своје главе.“
 То Маркиши врло мило било,
 Обећаје што бити пеможе.
 На ћилим су ноге прекрстили,
 Луле пију, присркују кафу,
 А на уши шапте непрестано,
 Добро им се лаже сударају.
 Виђи муке на Црмницу горњу,
 Предаде се сва Црмница доња,
 У Црмницу уведоше Турке,
 Унесоше таин и џебану,
 Доведоше од боја топове,
 Предаде се, нико не остаде
 До сокола Ника Поповића,
 И кржаве куле Ђуришића,
 Куле им је војска околила
 Те их зову на аман Турцима.
 Шетају се два добра јунака
 По ливади крај зелена вира,
 У образ су сјетно невесело,
 Грдна их је мука приклопила,
 Грдне су их мисли спопануле:
 Једно бјеше капетан Андрија
 Друго Бутор од Подгора глава;
 Рече Бутор своме побратиму:
 „Капетане, добар побратиме!
 „Ја не жалим муку преносити,

„Јер су муке за јунаке дате ;
 „А нежалим што гинут' хоћемо,
 „За поштење умиру јунаци,
 „То је наша од старине хвала ;
 „Него жалим бруку и грдило
 „Које паде на нашу Црмницу ;
 „Од кад памте и причају људи,
 „Црмница је Турачка крвница,
 „Црмница је Српска перјаница.“—
 „Не бој ми се, добар побратиме !
 „Починуће брука на грдило,
 „Црмница ће она прва бити.
 „Што можемо војске искупимо,
 „Па што Бог да и срећа јуначка!“
 У ријечи у којој бијаху,
 Док ево ти три добра јунака,
 На раме им бистри џефердари,
 А у појас сребрно оружје,
 Три јунака са поља Цетиња :
 Једно бјеше сердар Мартиновић,
 Друго бјеше Радоњић војвода,
 Треће јунак Мартиновић Ђуро,
 Руке шире, у лица се љубе,
 Питаше се за јуначка здравља.
 Жале им се до два побратима
 Како им се просула нахија,
 Како им је сила појახала.
 Рече сердар Мартиновић Мило :
 „Не бојте се два добра јунака !
 „Доклен су ви браћа Црногорци,
 „Имаћете доста покајницах.
 „Но на ноге, ако Бога знате !
 „Ђуришића кулу уграбимо,
 „Напунимо кулу џебехане,
 „Напунимо добријех јунаках,

„Јер ако је уграбише Турци,
 „Биће на њој већа погибија,
 „Из куле их изгнати нећемо.“
 Свиколици на то пристадоше,
 Бирају се крвави јунаци
 Који ће се затворит' у кулу
 Све по пушци и крвавој руци,
 Јер се лако није затворити
 Ни у војску Турску угрезнути :
 Од Цетиња сердар Мартиновић
 С барјактаром Мартиновић Ђуром,
 Од Његушах Радоњић војвода,
 Од Подгора Перовић Буторе,
 И са њима десетак момчади,
 Отидоше ноћу без мјесеца,
 Те бијелу кулу уграбише,
 Напунише кулу џебехане,
 А на кулу попеше барјака.
 А кад свану и сунце ограну,
 Турска војска барјак опазила,
 Те на кулу војска ударила;
 Ал' се кула Ђуришића брани,
 На далеко размашује Турке.
 Виче јунак из Турског окола
 Баш на име капетан Маркиша,
 Он дозива кули Ђуришића
 А на име Мартиновић Ђура :
 „Барјактаре Мартиноввић Ђуро!
 „Каква те је хала доњијела
 „У несрећну кулу Ђуришића ?
 „Кунем ти се вјером у коју сам :
 „У њој ћу те жива ухватити,
 „Ал' у живу ватру изгорјети,
 „На њој барјак Турски поперити ;
 „Него излаз' мени на аману,

„Није лако царем војевати.“
 Из куле му одговара Ђуро :
 „О Маркишо, Турски капетане !
 „Што уради, црн ти образ био !
 „Што похули на своје поштење ?
 „А дајем ти Божју вјеру тврду :
 „Без јада ти кулу не пуштамо,
 „Ни с јадом је пуштити не ћемо,
 „Но ће многе мајке прокукати
 „Докле падне кула Ђуришића.
 „А уздам се у Бога милога,
 „Ти ћеш твоју кулу оставити,
 „Ја по твоје почепат' пепелу.“ —
 „Бе не лудуј Мартиновић Ђуро !
 „Доклен ми је Скадар на Бојани,
 „А у Скадар Скадарски везире,
 „Око њега Арбанија љута,
 „Не бојим се до Бога никога.“ —
 Опет њему проговара Ђуро :
 „Курва био који преварио,
 „Ко превари он је јунак гори.“
 И још шћаху нешто говорити,
 Него танке пушке запуцаше,
 У то приспје сва горња Црмница,
 Побише се бојем са Турцима ;
 Више војске Турске него наше :
 Јача војска Турска него наша,
 Јунаци су бољи Црногорци,
 Те у пољу не пуштају Турке,
 По остаје кула Ђуришића,
 Све остаје међу Турке кула,
 Ма се бране из куле јунаци,
 Око куле размахују Турке.
 Турској војсци добра помоћ дође
 Дођоше јој шездесет барјаках,

А за њима шестдесет стотинах
 Арбанаса љута убојника,
 А пред њима Барски Селим-беже,
 С буљук-башом од Дуге крајине,
 Дођоше јој шестдесет шајаках
 А све шајке коштанове лађе,
 Свака пуна од боја џебане,
 Свака пуна од боја хазире,
 А у свакој по двадест Тураках
 А пред њима везирски хеџаја,
 Дођоше јој петнајес бродовах,
 А на њима четрдест топовах,
 А пред њима Мурић Селман-ага;
 Турци су се добро посилмили,
 Виде муку са куле јунаци,
 Ал' се муци не подају живи,
 Него бране кулу од Тураках,
 Грдие су их мисли приклопиле:
 Сила Турска, издаја домаћа!
 По говори Радоњић војвода;
 „О сердаре наша поглавице!
 „Ти си добар јунак за јунаштво.
 „Но погледај што се урадило:
 „Издадоше Кучи свиколици
 „До јаднога Божовић Драгоја
 „И делије Марка Јоковића
 „И сокола Лучића Милоша
 „Са несрећном кућом Ивановом,
 „Војска им је кулу опасала,
 „Опасали Турци и Брђани,
 „Предаше се на аман Турцима,
 „Немогоше боја учинити,
 „Шћаше им се утријет' кољено.
 „Издадоше Пипери јунаци
 „До крваве куле Вучићића

„И момчета Петра Лучинога;
 „Па издаде сва Црмница доња,
 „Турци јаци, издајници јаци,
 „Мој сердаре, на добро не слуте!
 „Но купимо војску из дубине
 „Да се овђе мушки покољемо,
 „Кад се овђе мушки покољемо,
 „Све ће бити трице и кучине;
 „Ако л' овђе мушки не прегнемо,
 „Ево муке велике сердаре.
 „Ми се нашој кули не бојимо
 „Што се неће за довијек причат'
 „(Ка бијела кула Ђуришића),
 „Нејаки су овђе Црногорци,
 „А сила је Турска најахала,
 „Нагрдиће нејач Црногорску.
 „Дал' нијеси јучера видио
 „Што хоћаше око Вира бити,
 „Да не дође педесет Грађанах?
 „Него пиши књиге шаровите,
 „Да дигнемо из дубине војску,
 „Да се с Турском војском покољемо
 „Како смо се клали довијека.“
 Тада сердар на ноге скочио,
 Шарене је књиге накитио:
 Једну посла на равно Цетиње
 А на руке Перу и Ђорђији:
 „Петровићи до два братучеда!
 „Тек примите лист гњиге бијеле,
 „Отпремајте војску у Црмницу,
 „Ево нама Турци у походе,
 „Бијела је кула опкољена,
 „Ми се из ње маћи не смијемо,
 „А Турска је војска ојачала,
 „Црногорци љуто инкосни.

„Већ спремајте војску у Црмницу
 „И поздрав’те до два барјактара,
 „Барјактаре од Цетиња равна,
 „Нека скупе момчад Цетињане
 „Од бијеле куле Војводића
 „Управ браћо до врела Цетиња.
 „А ти брате Петровић Ђорђије,
 „Ти појаша јагрзли гаврана,
 „А припаши сабљу о појасу,
 „Хајд’ пред војском у Црмницу жућну.“
 На је другу књигу накитио,
 А шаље је Ријечкој нахији
 На рукама Филипа сердара :
 „О Филипе Ријечки сердаре !
 „Такo кажу и причају људи :
 „Од ка’ поста ломна гора Црна
 „Да јунака бољега сердара
 „Још у Црној Гори не настаде.
 „Дед појаша ђога дебелога
 „А покупи Ријечку нахију,
 „Све војнике хитре убојнике,
 „Хајде с војском к нама у Црмницу ;
 „Ђе си до сад с њима ударао
 „Није лако душманину било,
 „Неће ни сад, у Бога се надам.“
 Такве сердар књиге отпратио.
 Дође књига на равном Цетињу
 На рукама Перу и Ђорђији,
 Спрема Перо у Црмницу војску,
 А за војском од боја џебану ;
 А Ђорђије на ноге устаде,
 Припашује свијетло оружје,
 Припашује сабљу о појасу,
 Гаврана му млађи изведоше,
 Истом сједе вранцу на рамена,

Док ево ти до два барјактара
 А за њима ђеца Цетињани
 Од бијеле куле војводине
 Побратиме до врела Цетиња.
 Отолен се војска окренула,
 А кад дошли на Убле студене
 На чистој пољу широкој,
 Док ево ти Филипа сердара
 На његова пулата ђогата,
 Сав у срми и чистој злату,
 Накосио двије леденице
 А посред њих дугачка анџара,
 О рамену бистра ђефердара ;
 А за њиме двије војеведе
 С Љуботинским Ђуром капетаном ;
 А за њима петнајест стотинах
 Све момчета једнакога лика
 Једнакога лика и оружја ;
 Питаше се за мир и за здравље,
 Рече сердар с пулата ђогата :
 „Добро дошли браћо Цетињани !
 „Кадагођ смо мијешали војску,
 „Вазда нам је добра рука била,
 „По туђем смо чепали пепелу,
 „И сад ћемо, браћо, ако Бог да !
 „Имам добар биљег за јунаштво :
 „Пода мном је ђогат осилио,
 „Не дами се скинут' ни починут'
 „Него хита пут равне Црмнице :
 „Биће наша, ако Бог да, рука.“
 Сађе војска у равну Црмницу,
 И почину Виру широкој
 Крај студене ријеке Црмнице.
 Гледе војску Срби из затвора,
 Из бијеле куле Ђуришића,

Веселе јој граде из пушаках,
 Добро су се војсци посилили,
 Грме Турски на војску топови,
 Дају Турци вољу за невољу,
 Али су се добро препанули.
 Двије војске ноћу преноћише,
 Преноћише једна спрема другој,
 Но је наша веселија војска,
 Кола води а игре замеће,
 Скока скаче, камена се бача,
 Пјесме хоре, пушке проламају,
 Веселе се момчад Црногорска,
 Јер су момчад боја зажељела,
 Па не могу јутра ишчекати,
 Огледат' се старијем крвником
 Са оружјем на пољани бојној.
 У то свану и сунце освану,
 Цибехану војсци раздадоше,
 Те на двоје разредише војску,
 Одредише Ријечку нахију
 С два племена од горње Црмнице,
 Да с' убију бојем са Турцима
 На Мијела до села Годиња,
 Одредише Ђецу Цетињапе
 С два племена од горње Црмнице
 Да ударе уз поље широко
 Пут кржаве куле Ђуришића
 На бијеле куле Бољевића,
 Да избаве куле Ђуришића,
 И сокола Ника Поповића.
 Тад се сердар на Ђогата прими,
 Те прегази ријеку Црмницу,
 А за њиме сва његова војска;
 Тад скочише до два барјактара,
 Прегазише ријеку Црмницу,

А за њима бјеца Цетињани
 С два племена од горње Црмнице.
 Ал' да видиш мукe и невоље
 Од јунака Петровић Ђорђије!
 Грдна га је рана допанула,
 Кумбара му ногу оштетила,
 Не може се с постеље шенути,
 Тол' појахат' јагрзли гаврана,
 Толи сабљу припасати бритку;
 Но му пуца срце у прсима,
 А скачу му сузе на очима.
 Види сердар из затвора војску
 Из крваве куле Ђуришића
 Са петнаест својих соколовах,
 Веселе јој чине из пушаках.
 А шта ћу ти дуљит' лакардију,
 Већ удрише млади Црногорци
 Како суха муња из облака,
 А ни муња тако удрит' неће,
 Свак би река' и би се порека'
 Да нијесу тридесет стотинах,
 Него да су и десет хиљадах:
 Стоји јека, земља се пролама,
 Има одшта, драги побратиме!
 Пушке грми дванајест хиљадах,
 Финти војске дванајест хиљадах,
 А грувају четрдест топовах!
 Није чудо, нит' се чудит' треба:
 Стари су се поклати крвници.
 Виче сердар с пулата Ђогата:
 „Бје сте лакци, на вас прогрмјело!
 „Бје су Турске главе и оружје?
 „Но свакога мртва унијеше;
 „Није сте се тако научили.“
 Искочише два момка сокола:

Мартиновић од Цетиња Саво,
 С двојицом се бори на мегдану,
 Обојицу доби на мегдану :
 Једноме је главу окинуо,
 С обојице скинуо оружје,
 А полеће с Доброга Свјетлоћа,
 Те је Турску главу уграбио,
 Уграби је из огња живога,
 Грми ватра да очи испадну,
 Пала жива мука на јупаке :
 Множ Турчина, мало Црногорца,
 Арбанаси крвави јунаци
 Не дају се лако потиснути.
 У то војска Црногорска викни ;
 „Уриш ћецо! што се ово ради ?
 „Од ватре ни очи искочише,
 „Од ватре ни попрска оружје!
 „Не сагнасмо с мејдана Турчина.“
 Учини се страшна мјешавина,
 Убише се свијетлим оружјем,
 Убише се дрвљем и камењем,
 Клети Турци плећа окренуше ;
 Ал' зафајду, драги побратиме!
 Близу им се куле намјерише,
 А на куле убојни топови,
 Близу им се лађе намјерише,
 Утекоше, мртве унесоше,
 Одбрани их блато и бродови,
 Одбранише куле и топови,
 А пиличник утећи не шћаше.
 Виђи муке и невоље љуте
 Што на ћецу паде Цетињане
 И њихову дружину осталу :
 Уза село они ударише
 На несрећне куле Бољевића,

Отвори се кула Ђуришића,
 Те искочи сердар Мартиновић
 Са петнајест својих соколовах,
 Ту је мука што је било није:
 Пусте куле за бој наређене,
 Пусте куле пуне џебехане,
 Пусте куле пунане јунаках,
 Пушке грме, падају јунаци,
 На јуриш се отимају куле;
 Но бирани гину Црногорци:
 Није лако куле узимати!
 Двадест кулах на јуриш узеше,
 Сваку кулу крвљу омастише,
 Сваку кулу ватром опалише.
 Ал' да видиш сокола јунака,
 Барјактара Мартиновић Ђура!
 На другу се не обраћа кулу,
 Већ не руке носи џефердара,
 Трчи јунак кули Маркишиној
 Како му се пређе захвалио;
 С Ђуром лете до два побратима
 Од Његушах Радовић војвода
 С Љуботињским Ђуром капетаном,
 А за њима двадесет момаках.
 Опази их Пламенац Маркиша,
 Те с дружином кулу оставио.
 Барјактар га зове Мартиновић:
 „Стан' Маркишо, Турски капетане!
 „Дал' није смо вјеру ухватили
 „Да не бјежи један пред другијем,
 „Један другом да не пушти куле?“
 Бјежи курва Пламенац Маркиша,
 Бјежи курва окренут' се неће;
 Тад му пусту кулу изгорјеше.
 Сердар с војском на куле јуриша,

Куле пале а робље хватају.
 Но је сердар срца милостива,
 Не да роба пређе своје главе,
 Но пуштаје робље на слободу.
 Изгорјеше листом Бољевиће.
 У то присије Ријечки сердаре
 И његова војска сваколика,
 Низ село је напустио војску,
 Што утече Цетињском сердару
 Не утече Ријечком сердару;
 Похараше, хашар учинише,
 Четрдесет кулах изгорјеше,
 И стотину робах ухватише;
 Бјежи грдан Пламенац Маркиша
 Су његово стотина мамаках,
 Бјежи грдан Скадру на Бојани
 К поочиму Скадарском везиру
 Да му прича што се догодило.

У овоме је боју около сто и двадесет било мртвијех и рањенијех с обије стране, али их није од Турске стране више пало но од Црногорске, јербо су многи Црногорци погинули јуришећи на куле, него Црногорци подоста зебане Турске у кулама узму.

Ове је године порта отоманска које у одијелу, које у новцу, које у жити и у разним стварима, више од сто тисућах талијерах потрошила да смуги и покоље Црногорце, а то је једино из нечовјечне злобе радила и уз мој пркос, само да обори оно правитељство које сам ја с много мојега труда и кржаве муке у Црној Гори поставио. Али јој би завајду мука, само што толике новце просу и осрамоти себе пред свијетом показавши му своју опаку и варварску ћуд.

Владика Црногорски
 П. П. Ђ.

ЧАРДАК АЛЕКСИЋА.

(около Митрова—дне 1847.)

Љуто цвили Ченгијћу Дед-ага
Уз кољено Мостарског везира:
„Хај помагај, драги господаре,
„Од Ускоках Турскијех крвниках!
„Они су нам очи извадили,
„Они баба посјекоше мога,
„Око њега седамдесет агах
„Све јунака и господичића
„Од све Босне и Херцеговине;
„Бољи бјеше Ченгијћ Смаил-ага
„Са његово триста тевабијех
„Но тридесет на Босну градовах
„Са њихових тридест капетанах.
„Кад погибе Ченгијћ на Млетичку,
„Сву су Турску земљу заплакали
„Заплакали, у црно завили;
„И те смо им јаде опростили.
„Турковати не дају Турцима,
„Ни по раји купити верђије,
„С’јеку Турке на свакоју страну
„Баш од Лима до мора сланога;
„И те смо им јаде опростили.
„Ал’ им јаде опростит’ не могу:
„Направише од боја чардаке
„А чардаке на земљу цареву,
„Без питања цара и везира
„Без тапије ефенди-кадије:

„Дамјановић на Кара-Малинско,
 „Жижић Вуле Стругу зенђиломе,
 „Около њих шездесет Ускоках,
 „У чардаке џебехану ране,
 „На чардаке суше Турске главе.
 „Те им јаде опростити нећу,
 „Већ ми подај ситну бурунџију
 „Да окуним силовиту војску,
 „Да ударим на села Ускочка;
 „А дајем ти Турску вјеру тврду:
 „Хоћу села попалити њина,
 „Хоћу робље поробити њино,
 „Насјећи се главах од Ускоках;
 „Што претече испод сабље моје
 „То ћу шћерат' у Морачу тврду,
 „Ни ће ваљат' тамо ни овамо.“
 Тада скочи Мостарски везире,
 Те пољуби Ченгијћа Дед-агу:
 „Бе аферим пиле од сокола!
 „Ево теби ситна бурунџија,
 „Купи војске колико ти драго;
 „А ево ти хазна и џебана,
 „Носи, сине, колико ти драго.“
 Ченгијћ љуби у руку везира,
 И прими му хазну и џебану,
 Из руках му бурунџију прими,
 На појаха витку бедевију,
 Оћера је Гацку широкоме.
 Сједе ага на бијелу кулу,
 На шарене књиге растурио:
 Прву посла Пјевљу питомоме,
 А на име Бунгур-Сали-аги:
 „Побратиме Бунгур-Сали-ага!
 „Како примиш књигу шаровиту,
 „Устај брже на ноге лагане,

„Те покупи Фочу и Таслицу,
 „И крвава града Колашина,
 „Хајде с војском преко Колашина,
 „Окрени је равном Сињавином,
 „Те удари на Сировац тврди ;
 „У суботу која прва дође
 „Ја ћу мојом војском ударити,
 „Ударити на Кара-Малинско,
 „Ударити Стругу зенђиломе,
 „Полазићу каурске чардаке,
 „Полазићу каурске газије ;
 „Па отолен да се састанемо,
 „Да каурско робље доведемо,
 „Да каурске главе окупимо
 „У Дробњаке на широке луке
 „Код бијеле куле Церовића,
 „Ђе су наша разбојишта стара.“
 Ону посла, другу накитио,
 Шаље књигу Стоцу на Брегави
 Аци-шеху Турском књижевнику :
 „О ацијо крвава газијо !
 „Устај брже на ноге јуначке,
 „А појаши вранца од мејдана,
 „Од оружја ништа не узимај
 „До о коњу топузину тешку,
 „У зобници књиге и пициле,
 „Да нам учиш језам и трећате,
 „Без шта Турци умријет' не могу,
 „Ни каура добит' на мејдану.
 „Покупи ми Стоца и Требиње,
 „Корјенића и равну Рудину ;
 „Успут узми кржаве Никшиће,
 „А Никшићке кржаве газије,
 „Е нам без њих тамо пута није.
 „Хајде ацо с војском на Крново,

„А ма немој аџо одоцнити,
 „У суботу мислим ударити
 „На Ускоке на наше крвнике.“
 Како ага књиге растурио,
 Али ни он не сједи залуду,
 Већ појаха витку бедевију,
 На од Гацка војску сагупио,
 А од Гацка и Корита жупна,
 На окрену низ Дугу широку
 Докле дође на Крново равно.
 Када дође на Крново равно,
 Ал' је аџо први доходио
 И за њиме војске три хиљаде,
 Све хатлије љуте сератлије,
 За Дед-агом до двије хиљаде,
 Све хатлије љуте сератлије.
 Ту ми Турци коње одјахаше,
 И уморне коње изводаше,
 На коњима зонцу устакосе,
 А Турци се рахат учинише,
 На ледину ноге прекрестише,
 На ледину кафу припекосе,
 И бојничке луле запалише.
 Пију Турци кафу и ракију,
 Докле ноћи испред зоре било,
 Аџи-шех се на вранца принео,
 На проучи језам и трећате.
 Тад сва војска на ноге скочила,
 Сератлије коње појахаше,
 Калаузи војсци најавише,
 Окрену се на Ускоке војска,
 Тајно иде, не чује се војска,
 Јер се боје чете од Ускоках
 Да не даде хабер Ускоцима.
 Ал' Турцима лоша срећа била:

Из војске им момче искочило,
 И то бјеше родом Црногорац,
 Те протрча на Кара-Малинско,
 И учини хабер Ускоцима;
 Ускоци се љуто узмучише,
 Ускоци се мрко погледаше,
 Нико ништа незна говорити,
 Зло је гинут' а горе бјежати!
 Рече соко Сава Лаковићу:
 „Бјез'те жене, и ђецу водите,
 „И велика мала оћерајте,
 „Ћерајте га у Морачи тврдој;
 „А ми ћемо остат' у чардаке.
 „Ако овде листом изгинемо,
 „Мал харчите, ђецу подижите,
 „Да се ђеца бију са Турцима,
 „Ако буду Ускочки синови,
 „Ускоке ће светит' од Тураках.“
 Све утече у Морачу тврду,
 Само оста шестнајест пушаках,
 Међу њима Ружа Лаковића
 У чардаку на Кара-Малинско,
 Дају хабер Стругу зенђиломе.
 Кад Стружани хабер разумјеше,
 Рече попе Требјешанин Мићо:
 „Не одвајем мала од чардака;
 „Кад ми Турци поснјеку главу,
 „Нека гоне мала великога,
 „Нек нам'јене за попову душу.“
 Докле сину зора од истока,
 Од Бијеле халакнуше Турци,
 Ћуте јадни у чардак хајдуци,
 У чардак су ватру угасили,
 Пред очима пушке заратили,
 Хоће ближе да напуште Турке,

Плаховито Турци ударише,
 А на чардак огањ оборише,
 Од чардака цјепанице скачу;
 Ћуте јадни у чардак хајдуци,
 У чардак су ватру угасили,
 Пред очима пушке заратили,
 Хоће ближе да напуште Турке.
 Ема Турци боље кидисаше,
 Навукоше сламу и сијено
 Да запале Миркова чардака.
 Ускоци су крвави јунаци,
 Те преблизу напуштише Турке,
 Готово им чардак запалише,
 Гори ватра уз дирек чардака,
 Него чардак прифатит' се неће,
 Силни вјетар од истока дуну,
 Плам савија по земљици црној,
 А дим гони у очи Турцима.
 Тад пукоше шестнајест пушаках,
 А фриснуше шестнајест јунаках,
 Поваљаше око себе Турке,
 Попадаше с коња сератлије,
 Натраг клети узбјегоше Турци,
 Повукоше мртве и рањене.
 Ал' да видиш Ченгијћа Дед-агу!
 У руке је сабљу извадио,
 А нагони витку бедевију,
 Сабљом бије сератлије Турке,
 Нагони их Миркову чардаку.
 Зорни Турци боље кидисаше,
 Повукоше на кола колибе,
 Повукоше сламу и сијено
 Да запале крвава чардака;
 Ал' недају шестнајест Ускоках,
 Бију Турке около чардака,

Натраг клети узмакоше Турци.
 Вуку собом мртве и рањене,
 Бога ми се препадоше Турци.
 Пјева Вилић Лека у чардаку,
 Трипијева Ускочке вукове :
 „Хај ће си ми Шундо Бајагићу,
 „И Јакове Потураковићу!
 „Губало вас хајдучко млијеко !
 „Што се кадгођ дома не нађете ?
 „По све с четом у Херцеговину,
 „Те прежите друме и путове,
 „Из бусије сијечете Турке,
 „Хвалите се по Српској крајини
 „Колико сте посјекли Тураках,
 „А вас нема овде на невољи,
 „Да се данас главах нес'јечете
 „На мејдану на Кара-Малинско.“
 Из чардака добар јунак виче,
 А на име Тодоровић Драго,
 Он дозива у Турску ордију,
 А на име Ченгијћа Дед-агу :
 „О Дед-аго, једна потурице!
 „Што нагониш Турке на чардаку ?
 „Но ако ти була није курва,
 „Испани ми на мејдан јуначки,
 „На мејдану на Кара-Малинско,
 „Да с' на оштра гвожђа обидемо
 „Ће гледају Турци и хајдуци,
 „Ал' ти драго пјешке на опанке,
 „Ал' на твоју витку бедевију.“
 Чује ага, чут' се не чипаше,
 Но поамни Турци кидисаше,
 На чардака просипљу плотуне,
 Од чардака цјепанице скачу.
 Не дају се шестнајест Ускоках,

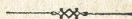

Но ваљају око себе Турке,
 Нуто грдне муке на Ускоке!
 Нестаде им праха и олова,
 Но се вуци мрко погледају,
 За оштра се гвозђа прифатају,
 Да излете у Турску ордију,
 Да погину на мејдан јуначки,
 Да не горе живи у чардаку.
 Него пуче пушка из чардака
 Стреличина везена шишана,
 Годи Јаков Ченгијћа Дед-агу,
 Момче лудо, невјешто шишани,
 Препале се да га не надметне,
 Те је агу ниско подхватио,
 Саломи му од седла јабуку,
 Поквари му пушке у појасу,
 Ал' му пуста тјело не дохвати,
 Паде ага с витке бедевије,
 Тада кмети узбјегоше Турци,
 Оставише агу под кобилом,
 А загна се Бећир капетане
 Да уграби агу рашенога,
 Но га годи Шућур из чардака
 Грдном га је раном саставио,
 Бјежи рањен Бећир у дружину,
 Но Бог уби Канкараша Драга,
 То је аги прва тевабија,
 Те на агу загон учинио
 Прими агу у седло кобили
 И побјеже с њиме у дружини,
 Нањ не пуче пушке из чардака,
 Одбише се Турци од чардака
 Од чардака на Кара-Малинско;
 На ми онда зорно ударише
 На чардаку под Стругом Жижића,

На чардака усуше плотуне,
 Од чардака цјепанице скачу.
 Ал' се бране дванајест јунаках,
 Не дају се примаћи чардаку,
 Него бију око себе Турке,
 Пјева попе у чардаку Мићо,
 Припијева Бегана сердара
 И делију Вујачић Стефана:
 „Лопушина Ускочки сердаре!
 „Што си ми се јутрос задоцнио?
 „Није си се тако научио.
 „Ти делијо Вујачићу Стефо!
 „Камо теби зекаљ од мејдана
 „Те се хвалиш међу Ускоцима
 „Да ћеш коња угнак у ордију.
 „Ево Турци, а ево мејдана,
 „Покажи се на твога зекаља.“
 У ријечи у којој бијаше,
 Ето сердар уз Дугу пољану,
 Според њега Стефан на зекаљу,
 А за њима десетак момчади,
 У Турке је сердар ударио,
 А кликује бирани јунаке
 Од Ускоках и двије Мораче,
 Според њега Стефо на зекаљу,
 Угна зека у Турску ордију,
 Те разгони око Струга Турке.
 Но плотуни Турски загрмјеше,
 Тако њима Бог и срећа даде
 Те од ватре Турске остадоше,
 Но погибе зекаљ под Стефаном,
 Од њега је Стефан одскочио.
 Од чардака побјегоше Турци,
 А искочи попе из чардака
 С голим ножем у бијеле руке,

У сломјене Турке угазио,
 Нешће сјећи из реда војнике,
 Јер се боји да се не огр'јеши
 Да хришћанску не пос'јече главу;
 Него виче што му грло даје :
 „Ко се крстом прекрсти часнијем
 „Он од мене погинути неће.“
 Крсте му се Турци и Хришћани,
 Ал' се један незна прекрстити,
 Њему попе посијече главу.
 Грдно Турци бјежати нагнуше,
 А ћера их Бегане сердаре,
 С друге стране попе од Ускоках,
 Догнаше их на Кара-Малинско,
 Разагнаше Турке уз планину,
 Кликују се крвави јунаци,
 Но се бране у полому Турци,
 Запуцаше пушке од Тураках,
 Те убише брата сердарева,
 И ранише Стрелицу Јована.
 Дође сердар до брата мртвога,
 На њега се нешће окренути,
 Но у Турке Јуриш учинио,
 Добру Турску посијече главу,
 Те му братске ране пребољеше.
 Ал' да видиш два сива сокола :
 Лаковића јединца у мајке
 И дијете Алексић Милоша :
 У поћеру ходит, не шћедоше,
 Него иду у претијец војсци,
 У планини Турке претекоше,
 Ко се крсти крстом хришћанскијем
 Узимљу му свијетло оружје,
 Ко се крстом нешће прекрстити
 Њега гађу пушком од образа,

А сијеку ножем од појаса,
 А шта ћу ти дуљит' лакардију!
 Но Морачки четрдест Ускоках
 Од Тураках јаде порадише :
 Дванајест им главах посјекоше,
 А сувише мртви и рањени
 Које Турци собом одвукоше,
 Педесет их живе похваташе
 Који им се крстом прекрстише,
 Те свијема оружје узеше,
 Без оружја дома одправише
 Нека памте ће су доходили. —
 Није чудо, драги побратиме,
 Јер Ускоци посјекоше Турке,
 Јер Ускоци узеше оружје:
 Тако су се вазда научили.
 Но је чудо од те женске главе,
 Што учини Ружа Лаковића:
 У поћеру пошла за Турцима
 Те с двојице скинула оружје.
 То је теже свој Турској крајини
 Но њихове посјечене главе.

Како удари Турци на Малинско и на Струг, Сировчани (треће село Ускочко Сировца) не смједни им одмах у помоћ поћи бојећи се себе од Колашина, него у ручања доба потрчи мислећи да су шћели е би до оно доба на њих удрили, они приспиј на Малинско, кад али су се у исти час Малинштани и Стружани из поћере вратили, те дијеле Турску одору, оружје, коње и комору; у исти мах само што су били мало сјели, удари Сали-ага Бунгур су четири тисуће на Сировца, попали Сировачке савардаке и о-крени низ Тушину пољех, потечи Сировчани и остали Ускоци на помоћ Сировцу, али ко ће доспјети: три сахата хода, а људи у-

дављени поћером! Срећом Турци не учине много штете, јербо чељад и стока утеку у гору, само што изгоре неколико савардака и једнога слијешца посијеку. Церовићи који су се затекли у Тушину, како у зору чују ударац на Малинско и на Струг, већ су знали што им се хоће, они седам осам са још пет — шесторо момчади која се надесе код њих, забиј чељад у Тушинску црквицу па сву црквицу испробијај гвожђима, те начини пушкарнице да се бране. Како Бунгура виде низ Тушину, а они се затвори у ону црквицу. Бунгур како не пађе Дед-агу с војском у Тушину знаде што је с њим било, те он наври да прође низ Тушину у Дробњак, али га наши дочекај из оне црквице, неколика Турчина убиј и обрани. Тада се Турци свакојако ухиљени за Дед-агом поврати навише преко Штитја пут Језерах, а они се отвори из оне црквице, уграби двије главе Турске и отми готово сву ону пјачку што су Турци у Сировцу били попјачкали. Овим се овај бој доврши.

Владика Пригорски

П. П. Њ.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text at the bottom right of the page.

Централна народна библиотека Црне Горе

M

18512

400228515

COBISS e